ეროვნული ბიბლიოთეკა

საქართ. ნაციონალ. პარტია.

ერი

მაისის 23 (მაისის 10) 1920 წელი

№ 21

ფასი 5 მან.

გაზეთი განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევს სოფლის მეურნეთა მიწის მესაკუთრეთა ინტერესებს

„კლდე“

ხელის მოწერა და განცხადებანი მიიღება დილის 10 საათიდან 3 საათამდე.

ფასი წლის დამლევამდე 150 მან.

მისამართი კონტორის: დიმიტ. კრებ. ქ. № 5; რედაქციის: წყნეთის ქ. № 17.

ტელეფონი 22.

შინაარსი.

გ. გ. ბათუმ-ლაზისტანი და სომხეთი.
მიმოხილვა სოც.-დემ. კონფერენციის საკითხები.
დეკ. ი. ქავჟარაძე. მღვდელ-მასწავლებლების შესახებ.
ხ. ნადირაძე. ახალქალაქის მაზრაში.
ინგლის—ოსმალეთის ხელშეკრულება.
მიწების გაყიდვის წესი (ინსტრუქცია).
ფრონტის კომიტეტის მოწოდება ახალგაზრდობას.
უკანასკნელი ცნობები.

თფილისი 23 მაისი.

ბათუმ-ლაზისტანი და სომხეთი.

სან-რემოს კონფერენციამ გამოარკვია დაბოლოს, თუ ვინ გვეცილება ბათუმს.

სომხეთი როგორც ინგლის-საფრანგეთის „მოკავშირე“, მოითხოვდა ზღვისკენ გასავალს ჯერ ალექსანდრეტაში და მერმე-ტრაპიზონში, მაგრამ საფრანგეთმა და საბერძნეთმა ორივეგან ხელი აალებინეს; უკანასკნელად სომხეთმა დაბალი ღობე მონახა და ლაზისტან-ჭანეთში მოითხოვა ზღვის გასავალი (რიზე).

ლაზისტანი და რიზე ისეთივე საქართველოა, როგორც აჭარა ან სამურზაყანო. მაგრამ სამწუხაროდ თავის დროზე ჩვენმა მმართველმა წრეებმა სათანადო ნაბიჯები არ გადასდგეს და დიპლომატიურად გვერდი აუხვიეს ამ საკითხს. რასაკვირველია ეს არ ხდებოდა ოსმალეთის ხათრით, რადგან ოსმალეთს დღესისედაც ანაწილებენ; ეს უფრო იმას სწაგავდა, რომ სომხების „ხათრი“ იყო: თითქოს იმის იმედი ქონდათ, რომ ამით მოხდებოდა სომხეთის ნეიტრალიზაცია ბათუმის საკითხში:—რიზეში გაუშვებენ და ბათუმს მოშორდებაო.

მაგრამ სომხეთმა, სან-რემოში დაგვანახვა, თუ რას ნიშნავს ლაზისტანში ზღვაზედ გასვლა: „რიზეში რკინის გზა გვინდაო და ბათუმზე უნდა გავიყვანოთო!“

ეს ისევ ის ყარს—ბათუმის გზაა (ყარს—არტაან—არტანუჯ—ართვინ—ბათუმი), რომლის აშენებაში დაინტერესებულია ინგლისიც, რომელსაც უნდა ქონდეს ხელში მეორე გზა სპარსეთისკენ, უფრო „შინაური“ სომხური გზა, ვიდრე არის ბათუმ—თფილისის ქართული გზა.

და აი ამ ყარს-ბათუმის გზის გაგრძელება ნებავს სომხეთს ბათუმიდან ზღვის პირ რიზემდის, რომ იქ „საკუთარ“ პორტში მშვიდობით მივიდეს!

ალბად ჩვენ კიდევ „ტუტუცებად“ გვთვლიან ერევანში, თორემ ვინ დაიჯერებს, თუ სომხეთს რკინის გზა ააშენებიე ყარსიდან ბათუმამდე, ისიც ისე, რომ რკინის გზის ლიანდაგი (ალბად ფართო იქნება!) სომხეთის საკუთარი ტერიტორია იქნა და ბათუმშიც სომხეთს საკუთარი ვოგზალი ექნა შიგ პორტში, რომ ყველა ამის შემდეგ სომხეთი მილიონებს დახარჯავს რიზეში გზის გაყვანაზე, ან და კიდევაც რომ აუშენოს ვინმემ სამანდატოთ, რომელიმე სომეხი ვაჭარი ან მისი საქონელი, ევროპისკენ მიმავალი, ბათუმში მივა, სადაც ოკეანის გემები დადის, იქ არ ჩამოვა და კიდევ 150 ვერსის გზას გაუდგება, რომ „საკუთარ“ რიზეში მივიდეს, რომელიც ბათუმთან შედარებით სოფელია?

არა, რასაკვირველია, რიზე სომხეთისათვის მხოლოდ საშუალებაა, რომ ბათუმში ფეხი მოიკიდოს და სომხურ პორტ—არტურათ გადააქციოს, თორემ თუ სომხეთის რკინის გზის მიზანი რიზეა და არა ბათუმი, რატომ ართვინიდან პირდაპირ ვერ გაიყვანებენ ბორჩხაზე რიზეში, რატომ უხვევენ ბორჩხიდან ბათუმზე და რატომ „იგრძელებენ“ გზას 44 ვერსით?

ამას იქით საქართველოს მთავრობას აღარ აქვს უფლება თვალი დახუჭოს და არ დაინახოს რომ ლაზისტანის საკითხი იმავე დროს აჭარის საკითხია და რიზეს საკითხი კი ბათუმის საკითხია.

ახლა, როდესაც საქართველოს მმართველებმა დაინახეს, რომ გზა რიზეში „თურმე“ ბათუმზე მიდის, მათ მართებთ ყველა ნაბიჯების გადადგმა, რომ ლაზისტანის საკითხი გადაწყდეს ისე, როგორც საქართველოს ეტნოგრაფიული, ეკონომიური, სტრატეგიული და ისტორიული პროვინციის საკითხი.

მთელი ლაზისტანი ტრაპიზონამდის უნდა შეუერთდეს საქართველოს და ისე როგორც აჭარა-არტაან-ოლთისი უნდა შევიდეს ავტონომიურ სამაჰმადიანო საქართველოს ფარგლებში.

რა ვქნათ თუ ამით სომხეთი ზღვისკენ გასავალს ველარ იშოვის! ჯერ ერთი, როდის ქონდა და მეორეც, განა ყველა სახელმწიფოს ესა თუოდ უნდა ქონდეს ზღვა? შვეიცარიამ რაღა ქნას?

ჩვენ დარწმუნებული ვართ, სომხეთი მაინც ვერ მოიკიდებს ფეხს ლაზისტანში, და რაც უნდა კარგი მანდატორი ყავდეს, თავისუფლების მოყვარული ლაზები და ჭანები, რომელნიც არა ერთხელ აჯანყებიან თვით ოსმალეთს—სომხების ადმინისტრაციას მეორე დღესვე გარეკავენ, მაგრამ თვით საქართველო ვალდებული არის ააშოროს ლაზებს ეს საფრთხე და მთავრობამ ისევე პირდაპირ უნდა დაიცვას ჩვენი უფლებანი ლაზისტანის საკითხში, როგორც ბათუმის საკითხში.

სომხების ხათრის პოლიტიკას უნდა ბოლო მოეღოს: სომხეთის დამოუკიდებლობა ჯერაც არ იქნებოდა ცნობილი, რომ საქართველოს დელეგაციას არ გამოედო თავი: ახლა ხომ გადაგვიხადეს მადლობა ბათუმის საქმეში. თუ ეს რაინდული პოლიტიკაა, უფრო დონ-კიხოტურ რაინდობას მოგვაგონებს.

ეს ის რაინდული პოლიტიკაა, რომლის წყალობით დავკარგეთ ლორი და შუა ბორჩალოში „ნეიტრალური ზონა“ გავმართეთ, რომელიც დღეს სომხის ყაჩაღებით და რაზმელებით არის სავსე და მთელ ქართულ ბორჩალოს თავზარს ცემს: ჩვენი მთავრობა კი სდუმს...

სან—რემოს კონფერენციის შემდეგ მთავრობა ვალდებულია ყოველ მხრივ უზრუნველყოს საქართველოს ტერიტორიალური ინტერესები სომხების მადისაგან, როგორც ბათუმ—არტაან—ლაზისტანში, ისე ბორჩალოში.

გ. გ.

მიმოხილვა

სოც.-დემ. კონფერენციის საკითხები

ამ ჟამად ხდება სოც. დემ. ორგანიზაციების ადგილობრივი თათბირები, სადაც არჩევენ პარტიულ ყრილობის საკითხებს, მათ შორის კონსტიტუციის პროექტსაც; დადგენილებანი ყველგან თითქმის ერთნაირი გამოაქვთ. მოგვყავს სანიმუშოდ სამტრედიის კონფერენციის დადგენილებანი „ერთობის“ გადმოცემით:

„ცოტა კამათი გამოიწვია კონსტიტუციის ზოგიერთ მუხლებმა შესწორებამ: მაგალითად გამოურკვეველი იქნა კონსტიტუციის შემდეგი მუხლები. 1) რამდენი დეპუტატი იქნეს მომავალ პარლამენტში, 2) რამდენი საარჩევნო ოლქათ იქნეს დაყოფილი, 3) რამდენი წლით იქნეს ვადა პარლამენტის და 4) პრეზიდენტით თუ უპრეზიდენტოთ რესპუბლიკა.

პირველ კითხვაზე, ლაპარაკობდენ რამდენიმე ამხ. რომლებსაც მიაჩნიათ საჭიროთ დარჩეს 120 დეპუტატი მომავალ პარლამენტში. ამხ. ანანია (სადუქაძე) იცავს 100 დეპუტატის რიცხვს, რომელსაც დებულობს თათბირი.

მეორე კითხვა. ეს კითხვა კამათს არ იწვევს: დებულობენ ერთ საარჩევნო ოლქს მთელს საქართველოს საზღვრებში.

მესამე კითხვა: განისაზღვრა ორი წლით პარლამენტის ვადა.

მეოთხე კითხვა: პრეზიდენტით თუ არა? ეს კითხვა ცოტა კამათს იწვევს, მაგრამ შემდეგ დარწმუნებისა, რომ ჩვენი სახელმწიფოს [illegible] დემოკრატიულია, უნდა დარჩეს უპრეზიდენტოთ. მხოლოდ საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარე არის უმაღლესი წარმომადგენელი მხოლოდ საგარეო საქმეებში.

შემდეგი კითხვები: ძალებით ნამართმევის შესახებ ვეტო არ იყოს.

გლეხთმეურნე პოლიტიკის შესახებ: ფართო უფლებები ერობებს და კოოპერატივებს.

სტარიოსტა პალატის შესახებ: არ [illegible], ისე კი [illegible] საჭიროთ მიაჩნია.

ხელშეკრულების შესახებ: არის კომისია [illegible] ამ კითხვებს და მანამდის [illegible].

ინტერნაციონალის შესახებ: ახალ ინტერნაციონალში შევიდეთ.

აგრარული კითხვის შესახებ: ეს როგორც მწვავე და [illegible] საკითხით მივცდეთ ადგილობრივ ერობებს და [illegible] ადგილობრივი [illegible].

[illegible] შესახებ: [illegible] თვითმართველობათა და [illegible] შესახებ [illegible] ორგანოებში“ და სხვ.

მღვდელ-მასწავლებლების შესახებ.

(პასუხად ბატონ „წვერ-ცამეტას*).

ბატონო „წვერ-ცამეტავ“! რამ აგამხედრათ ამ ზომ სამღვდელოების წინააღმდეგ? რათ არის „სასურველი და სასარგებლო, რომ საზოგადოდ მღვდლები არ ინიშნებოდნენ მასწავლებლად“? ვითომ იმიტომ, რომ სამრევლოთა მოთხოვნილება არ აძლევს მათ შეძლებას მთელი თავისი დრო და ენერგია სწავლის საქმეს მოახმარონ?! ამ მოსაზრებით რომ ხელმძღვანელობდეთ, მათ პირიქით მყოფ არა მღვდლებ მასწავლებლებს ვერ ჩაუვლიდით ტკბილი დუმილით. იმათზედაც აუცილებლივ უნდა გეთქვათ რამე.

განა არამღვდლები-მასწავლებლები ერთ და იმავე დროს არ არიან გართულნი ადგილობრივი კოოპერატივების და სხვა დაწესებულებათა საქმეებში? ტფილისის სკოლების მასწავლებელნი დღეს ნახევრად თითქმის ადგილობრივი უნივერსიტეტის სტუდენტები არ არიან, რომელნიც შუადღემდის სკოლებში მაცადინობენ და ნაშუადღევს უნივერსიტეტში? განა როგორც პირველთ, ისე მეორეთ მღვდლის ნაკლები საქმე და საშრომი აქვთ სკოლაში, თუ სკოლის გარეთ?

ვერც თქვენ მიერ შენიშნული ერთიორი მაგალითი მღვდლების დაუდევრობისა სწავლებაში აგამხედრებდათ თქვენ ამ ზომ მათ წინააღმდეგ, რადგან ესეთი მოვლენა, როგორც გამონაკლისი, არამღვდელ-მასწავლებლებშიაც არის და სკოლას ამ მხრივ თავის უვნებლობისათვის ჰყავს თავისი განსაკუთრებული ორგანო.

ვერც თქვენ მიერ წამოყენებული ვითომდა მღვდლების „გაუმაძღრობა“ აგამხედრებდათ თქვენ ამ ზომათ მათ წინააღმდეგ, რადგან, ერთი, ეს მართალი არ არის და, მეორე, მართალიც რომ იყოს, დღეს მღვდელს მის ჯილდოსათვის კარგად ცნობილ ნივთიერ გაჭირვებაში გაკვეთილების, ან სხვა საქმის აღება, ყოვლად შეუძლებელია, ჩამოერთვას ანგარება-გაუმაძღრობაში.

თქვენ სდევნით მღვდლებს, როგორც მღვდლებს! მაგრამ რისთვის? რა „კონტრ-რევოლუციონურ“ საქმეებისთვის? რაში დაგვეჭირეთ, ან შეგვნიშნეთ? სად და როდის გადაგვეღობეთ გზაზედ?

აშკარაა, მხოლოდ გვენებათ პასუხი გ. კონიაშვილისა, რომელიც გაკვეთილების მთხოვნელ მღვდლებს ეუბნება: „Моя задача оздоровить школу; поставить ее внѣ всѣхъ патентованыхъ нелѣпостей, а на этомъ пути священники по своему credo не мои соратники“.. და ერეკება... სოცარია!

თუ ბატონი გიორგი კონიაშვილი გუშინ კონიევი, ქართველის უცოდინარი დღესაც ქალაქის საბჭოს რუსულად მოლაპარაკე დიდი ქალაქის მკვდრეთით აღმდგარ სკოლების საიმედო მოსვეურად გა[illegible], თუ გ. კონიაშვილი გუშინ რუსეთის იდეების მთესველი საქართველოში დღეს დედა-ქალაქის მოურავის ამხანაგია; რა მოეთხოვება მღვდლების credo-ს? არ იყოს, როგორც იტყვიან ყოველივე credo-ს?

ისტორია არ გაპატიებთ ამ ზომ ჩვენ დამცირების და ფეხით გათელვას. ის მოუსყიდავი და პირუთვნელი იტყვის მომავალ თაობას, რომ 1) ქართველი ერის დღეს გათვითცნობიერებაში დიდი ღვაწლი მიუძღვოდა მის სამღვდელოებას, რომ 2) დღეს ქართველი ერის თვალის ამხელნი იყვნენ მღვდლების წრე ბანაკიდგან მათი შვილები და შვილიშვილები მათი ღარიბი, მაგრამ მადლიანი ჯიბით აღზრდილნი პირები, რომ 3) დღეს ამ მისი მეთაურების რწმენა-სურვილის წინააღმდეგ მათ მოწაფეთ რევოლუციის აზარტ-ექსტაზში მათ წინ მხტომთ კონიევის და წვერ-ცამეტების და არა ერთთა სხვა მმათა მათთა ესეთი სამღვდელოება, ნაცვლად მადლობისა, ჯვარს აცვესო!

დეკ. ი. ქავჟარაძე.

*) იხ. გაზ. „სახალხო საქმე“ № 817.

ახალქალაქის მაზრაში.

არ იქნა და არ ეღირსა ჯავახეთს ერთი კეთილი დღე, ყველა მისი გაფლანგვას და დანგრევაში, მის აღდგენაზე არავინ არ ფიქრობს.

მაგალითად ავიღოთ „მზრუნველ კომიტეტის“ საქმეები. რა გააკეთა ამ კომიტეტმა და ვის დაუხმარნენ! ჩვენ მხოლოდ ერთი ვიცით, რომ ადგილობრივ საწყობის ზედამხედველად იყო დანიშნული ვინმე ჯ. ჯ—ძე რომლის წყალობითაც თურმე საწყობიდან 560 ფუთამდე სიმინდი [illegible] გაზიდეს ფურნიდან და არავინ არ იცის საით წაიღეს. მერე იქიდანვე გაზიდეს მრავალი ფარდაგები და [illegible] და დამალეს [illegible] მაღაზიებში. სულ ბოლოს 600-მდე ცხენები და [illegible] გადაიყვანეს ცხენად, ისე რომ მხოლოდ ცხენი შერჩენოდა გამგეს ხელში, [illegible] დებს კი სოფელ [illegible] ში თავი ამოუყვიათ.

[illegible] ერთგულად და პირნათლად შეასრულა მან თავის მოვალეობა [illegible] ჯ—ძე შინ დაბრუნდა მოსვენებულად და კომიტეტისგან [illegible].

ამ დღეებში მაზრის კომისარმა [illegible] ნამდვილი [illegible] ნაწილის კომისარი [illegible] და [illegible] კომისარი [illegible], რომლებიც თურმე [illegible], პირველი [illegible] და მეორე [illegible], გლეხებს ართმევდნენ ცხენებს, საქონელს და [illegible] გლეხებს.

[illegible] საქმე [illegible] საზოგადოების კომისარს [illegible] და მის ამხანაგს [illegible], [illegible] 30 სულ [illegible] ცხვარი და [illegible]. მერე სამი [illegible] [illegible]. ეს ამბები [illegible] ნაწილის კომისრის [illegible]. [illegible] მაზრის კომისარს.

[illegible] რომ [illegible].

[illegible] (სენატის) და [illegible].

[illegible], მაგრამ [illegible].

ხ. ნადირაძე.

ინგლის-ოსმალეთის ხელშეკრულება.

საფრანგეთის ყოფილი პრემიერის ბრიანის ორგანო გაზ. „ეკლერი“ ბრალს სდებს ინგლისს საიდუმლო ინტრიგებში და აშკარავებს სენსაციურ ცნობებს. მისი სიტყვით ინგლისს საიდუმლო ხელშეკრულება დაუდვია ოსმალეთთან, რომელშიაც სულთანს ეძლევა ზოგიერთი ვალდებულებები, თუ კი უკანასკნელი წინააღმდეგი არ იქნება ინგლისისთვის ოსმალეთზე მანდატის გადაცემისა. ბრიანი აცხადებს, რომ საფრანგეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროს ხელთ ჩაუვარდა ასლი ამ ხელშეკრულებისა. გაზეთის ბრალდებებს სერიოზული ხასიათი ეძლევა, ვინაიდან ბრიანს დიდი გავლენა აქვს ახლანდელ მთავრობაზე და შესაძლებელია, მომავალში

პრემიერათაც იქნეს არჩეული. მან გამოაქვეყნა დასახელებულ ხელშეკრულების ასლი, რომელიც შემდეგში მდგომარეობს:

მუხლი 1. ინგლისის მთავრობა გარანტიას იძლევა, რომ დაცული იქნება ოსმალეთის მთლიანობა და დამოუკიდებლობა ინგლისის მანდატის ქვეშ;

მუხლი 2. კონსტანტინოპოლი რჩება ხალიფატის რეზიდენციათ, ხოლო სრუტეები ინგლისის კონტროლის ქვეშ იქნება;

მუხ. 3. ოსმალეთი უნდა დასთანხმდეს დამოუკიდებელ ქურთისტანის შექმნაზე.

მუხ. 4 ოსმალეთი აღუთქმას სდებს, რომ იგი ჯარით დაეხმარება ინგლისს მესოპოტამიაში და აგრეთვე მორალურ დახმარებას გაუწევს მას ინგლისის იმპერიის მუსულმანურ ქვეყნებში.

მუხ. 5 ინგლისის მთავრობა აღუთქვამს ოსმალეთის მთავრობას მიაწოდოს პოლიციური ძალები ნახევრათ კონსტიტუციონურ მთავრობის დასაცავათ ნაციონალისტურ ძალებისაგან.

მუხ. 6. ოსმალეთი ხელს იღებს თავის უფლებებზე ეგვიპტესა და კიპრის შესახებ.

მუხ. 7. ამ ხელშეკრულებას პერსონალური და კონფინდენციალური (საიდუმლო) ხასიათი აქვს და ინგლისის მთავრობა ვალდებულია დაიცვას ოსმალეთის უფლებები რასაც მას საზავო კონფერენციის დელეგატები მიაკუთვნებენ.

მუხ. 8. ოსმალეთთან ხელშეკრულების დადების შემდეგ მისმა უმაღლესობამ სულთანმა ხელი უნდა მოაწეროს კავშირს, რომელიც [illegible] ამ „შეთანხმებას“.

მიწ[illegible] ყიდვა-გა[illegible]ვის წესი.

(ინსტრუქცია მიწათ-მოქმედების სამინისტროსი).

ამიერ კავკასიის კომისარიატის 1918 წლ. 23 თებერვლის დადგენილება, რომლითაც დროებით შეჩერებული იყო სასოფლო მამულებზე სიმტკიცის სიგელების შესრულება, დამფუძნებელ კრების 1920 წლის 10 თებერვლის დეკრეტით სავსებით არ გაუქმებულა, არამედ მხოლოდ შეიცვალა, როგორც ამას მოწმობს თვით დეკრეტის სათაური და ტექსტიც.

აღნიშნული დეკრეტის ცხოვრებაში გატარების დროს უნდა ხელმძღვანელობდენ ამ ინსტრუქციაში დართული წესებით.

თავი I.

§ 1. კერძო პირთა ყველა სასოფლო მამულები, 1920 წლის 10 თებერვლის დეკრეტის თანახმად, დანაწილებულია ორ კატეგორიათ:

ა. სასოფლო მამულები იმ რაიონებისა, სადაც 1918 წლის 7 მარტის კანონის თანახმად მიწების მიღება დასრულებულია და ბ. სასოფლო მამულები იმ რაიონებისა, სადაც მიწების მიღება ჯერ კიდევ არ დასრულებულა.

§ 2. სამაზრო ერობები მიწათ მოქმედების მინისტრს უდგენენ სიებს იმ რაიონებისას, სადაც მიწების მიღება დასრულებულია (1 §-ს მუხ. ა). მიწათ-მოქმედების მინისტრი ამ სიების დამტკიცების შემდეგ ცნობისთვის გადაუგზავნის ოლქის სასამართლოს უფროს ნოტარიუსს (10 თებერვ. დეკრ. 1 მუხ.).

§ 3. ზემო მუხლში (§-2) მოხსენებულ ცნობებს სამაზრო ერობა წარუდგენს მინისტრს მხოლოდ მამულების მიღების აქტების დამტკიცების შემდეგ, რომლითაც კერძო პირთ ნორმის ფარგლებში საკუთრებათ მიწა გამოეყოთ.

§ 4. მიწათ-მოქმედების მინისტრისაგან ნებართვის მიუღებლათ უფროს ნოტარიუსს სიმტკიცის სიგელების შესრულება შეუძლია სასოფლო მამულებზე იმ რაიონებში, რომელთა სიები მას წარედგინა.

§ 5. წინა მუხლში (§ 4) მოხსენებულმა მესაკუთრემ, რომელსაც სურს მიწის გაყიდვა, უფროს ნოტარიუს უნდა წარუდგინოს:

ა. მიწათ-მოქმედების სამინისტროს აგრარულ რეფორმათა განყოფილებისაგან ან სამაზრო ერობის გამგეობისაგან დამტკიცებული მამულის მიღების აქტი;

ბ. თემის გამგეობის მოწმობა მყიდველის მიწის რაოდენობის შესახებ (10 თებერვლის დეკრეტ. 1 მუხ. შენიშვნა 2).

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა 1: ყიდვის უფლება ეძლევა მხოლოდ იმას, ვისაც ნორმაზე ნაკლები მამული აქვს და იმდენისა, რომ საერთოდ მისი მიწის რაოდენობა არ აღემატოს ამ რაიონში დაწესებულ ნორმას.

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა 2: 1919 წლის 28 იანვრის კანონით შეძენილი მიწების გადაცემის დროს სამაზრო ერობას უპირატესობა ეძლევა შეიძინოს ეს მიწა თავისი საჭიროებისათვის (28 იანვ. კან. მე 19 მუხ.).

§ 6. თუ სადმე მიწების მიღება დასრულებულია, მაგრამ ამ რაიონის ფარგლებში მიწების კონფისკაცია მინისტრისაგან დამთავრებულათ არ არის ცნობილი, ასეთ რაიონებში მამულების გაყიდვაზე სიგელების შესრულება შეიძლება მინისტრის თანხმობით, ამა ინსტრუქციის მე-II თავში დართული წესების თანახმად.

§ 7. თემის გამგეობა მყიდველისათვის მოწმობის მიცემის დროს მისი მიწების რაოდენობის გამოსარკვევათ (§ 5 მუხ. ბ.). ხელმძღვანელობს საჭირო გეგმით და სხვა კანონიერი საბუთებით, რომლებიც მყიდველს ექნება. როდესაც მყიდველს ასეთი საბუთები არ ამოაჩნდება, მისი მიწის რაოდენობას თემის გამგეობა ამოწმებს მამულის ადგილობრივი დათვალიერებით და მისი სივრცის უბრალო წესით აზომვით ან მიწის მზომლის დახმარებით, თანახმად მთხოვნელის სურვილისა და ჩვენებისა.

თავი II.

§ 8. იმ რაიონებში, სადაც მიწების მიღება ჯერ დასრულებული არ არის, ყველა სასოფლო მამულები მათი სივრცის [illegible] სამ რიგად გაიყოფა:

ა. [illegible] მამული, რომ[illegible] სივრცე [illegible] ტებს 1918 [illegible] 7 [illegible] კანონის მე-[illegible] მუხლით [illegible];

ბ. მამული, რომელიც პატრონს ნორმის სახით დაეტოვა.

გ. მამული, რომელიც პატრონს ნორმის სახით დაეტოვა.

§ 9. თუ მამული კანონით დაწესებულ ნორმას აღემატება (§ 8 მუხ ა), მისი ამა თუ იმ წესით სხვაზე გადაცემა ან გაყიდვა შეჩერებულ უნდა იქნეს მანამდე, სანამ მესაკუთრეს ნორმა არ გამოეყოფა.

§ 10. დანარჩენ სასოფლო მამულებზე, რომლებიც მე 8 §-ის ბ. და გ. მუხლებშია მოხსენებული, სიგელების შესრულება შეიძლება მხოლოდ მიწათ-მოქმედების მინისტრის ნებართვით (10 თებერ. დეკრ. მე-2 მუხ.).

§ 11. მამულის მესაკუთრე ან მისი კანონიერი წარმომადგენელი, რომელსაც ზემო მუხლში (§ 10) აღნიშნული ნებართვის მიღება სურს, მიწათ-მოქმედების მინისტრს მიმართავს თხოვნით, რომელშიაც უნდა აღნიშნოს:

ა. სახელწოდება, ხასიათი, სივრცე და ნუმერი მიწის ნაკვეთისა; თუ მამული გამიჯნული არ არის, უნდა აღინიშნოს მისი საზღვრებიც:

ბ. სახელწოდება აგარაკისა, სოფლისა და მაზრისა;

გ. სია წარმომადგენელი საბუთებ სა და გეგმებისა, რომლებიც ამტკიცებენ მესაკუთრის უფლებას მამულზე.

დ. სახელი, მამის სახელი და გვარი მყიდველისა, რომელსაც ან სულ არა აქვს მამული, ან აქვს ნორმაზე ნაკლები;

ე. სათანადო რწმუნების ქაღალდი, თუ შუამდგომლობა აღძრულია ვექილის ან მზრუნველის სახით.

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა: თხოვნა შეიძლება გამოიგზავნოს ფოსტით.

§ 12. ზემო მუხლში (§ 11) მოხსენებულ თხოვნასთან ერთად გარდა საკუთრების უფლების დამამტკიცებელ საბუთებისა უნდა იქნას წარმოდგენილი:

ა. მოწმობა სათანადო სამაზრო ერობისა იმის შესახებ, რომ მთხოვნელის გასაყიდ მიწაზე არ ვრცელდება მიწის კონფისკაცია კანონი (დეკრ. მე 2 მუხ. შენიშვნა);

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა: ამ მოწმობის წარმოდგენა სავალდებულო არ არის იმ შემთხვევაში, თუ გასაყიდი მამული მეპატრონეს დატოვებული აქვს ნორმაში და მაზე შემდგარია მიღების აქტი;

ბ. მოწმობა თემის გამგეობისა მყიდველის მიწის რაოდენობის შესახებ (დეკრ. I მუხ. მე-2 შენიშვნა);

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა: მყიდველები შეიძლება იყოს უცხოს სახელმწიფოთა ქვეშევრდომებიც.

§ 13. გამყიდველის საკუთრების უფლებას გასაყიდ მამულზე ადასტურებს შემდეგი წერილობითი საბუთები;

ა. სიმტკიცის სიგელები;

ბ. ძალაში შესული სასამართლოების გადაწყვეტილებანი;

გ. დამტკიცებული ორიგინალური სამიჯნაო გეგმები და სამიჯნაო აქტები;

დ. აღმასრულებელი ფურცლები სამედიატორო გარდაწყვეტილებათა შესახებ, რომელნიც აღნიშნულნი არიან ნოტარიალური არქივის სიმტკიცის საქმეთა ნუსხაში;

ე. კანონიერი წესით დამტკიცებული ანდერძი;

ვ. სათანადო წესით შემოწმებული თავდახსნის ბარათები.

ზ. წყალობის ბარათები, ყოველგვარი სიგელები, გადაწყვეტილებანი და აქტები ძველი მთავრობის დროს შედგენილნი, როდესაც ამიერკავკასია ჯერ რუსეთთან არ იყო შეერთებული, თუ ეს საბუთები შემდგომ სათანადო წესით შემოწმებული იქნენ;

თ. სოფლის სასამართლოებისა და სამედიატორო სასამართლოების საბოლოო გადაწყვეტილებანი ერთი და იმავე ან სხვა და სხვა სოფლების საზოგადოების გლეხთა შორის ამტყდარ დავაზე (1 ტომის განსაკუთ. დამატების მე-74 მუხლის შენიშვნა);

ი. სასამართლო დაწესებულებათა მოწმობანი იმის შესახებ, რომ მემკვიდრეობაში დაუმტკიცებელმა პირებმა მიიღეს მემკვიდრეობა და ფაქტიურათ ფლობდენ სამემკვიდრეო მამულს;

კ. სარაიონო სადგილ-მამულო კომისიის მიერ შედგენილი აქტები, როგორც სახელმწიფო ფონდიდან საკუთრებით მიწების გადაცემისა, აგრეთვე ყოფილ მემამულეთათვის ნორმის გამოყოფის ან დატოვების შესახებ;

§ 14. სამაზრო ერობის გამგეობამ, სანამ მთხოვნელს მიწის გამყიდველს მოწმობას მისცემს იმის შესახებ, რომ გასაყიდ მიწის ნაკვეთზე კონფისკაცია არა ვრცელდება, დაწვრილებით უნდა განიხილოს წარდგენილი საბუთები (§ 13) და დარწმუნდეს, რომ გასაყიდი მიწა მართლა მთხოვნელს ეკუთვნის,

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა: ამ მოწმობაში უნდა აღინიშნოს სახელწოდება აგარაკის, სოფლისა, მაზრისა და ნუმერი ნაკვეთისა, რომელზედაც კონფისკაცია არა ვრცელდება; აგრეთვე საზღვრები და ზომა მიწისა, თუ უკანასკნელი გამიჯნული არ არის.

§ 15 თუ კანონიერი აქტებისა და სამიჯნაო გეგმების შეუდგენლობის გამო მთხოვნელი სათანადო საბუთებს ვერ წარმოადგენს, რომ გასაყიდი მიწა მის საკუთრებას შეადგენს, მისი შუამდგომლობა ამ მიწის გაყიდვის შესახებ უარყოფილი უნდა იქნეს.

§ 16. თუ გასაყიდი მამული სადაო აღმოჩნდება, სამაზრო ერობის გამგეობამ მის სახელზე შემოსული შუამდგომლობის არსებითად განხილვა უნდა გადასდოს მანამდე, სანამ დავა არ გადაწყდება.

§ 17. მიწის შემძენის სახელზე შედგარ მოწმობაში (§ 12 მუხ. ბ.) თემის გამგეობამ გარკვევით უნდა აღნიშნოს რაოდენობა მიწისა, რომელიც მყიდველის საკუთრებაშია, მისი საზღვრები, აგრეთვე მაზრისა, სოფლისა და თვით მიწის ნაკვეთების სახელწოდებაც.

§ 18. მამულის გასხვისება შეიძლება ნაწილობრივათაც $^1/_2$, $^1/_3$, $^1/_4$ ან ნაჭერი გარკვეულ საზღვრებში და ზომით.

§ 19. მიწათ მოქმედების სამინისტროში შემოსული თხოვნა მამულის გაყიდვის ნებართვის მიღების შესახებ, მინისტრის განკარგულებით, გადაეცემა საიურისკონსულტო განყოფილებას წარმოდგენილი წერილობითი საბუთების განსახილველად და დასკვნისთვის.

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა: იურისკონსულტს საჭირო ცნობებს აწვდის აგრარულ რეფორმათა განყოფილება.

§ 20. მინისტრისაგან მოწონებული დასკვნა იურისკონსულტისა მთელი მიწერ-მოწერით შესასრულებლათ გადაეცემა აგრარულ რეფორმათა განყოფილებას.

§ 21. აგრარულ რეფორმათა განყოფილება გაცემულ ნებართვას მიწის გაყიდვის შესახებ აღნიშნავს ნუსხაში, რომელსაც დართული უნდა ჰქონდეს ანბანური საძიებელი.

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა: ნათხოვი ნებართვა ხელწერილს ქვეშ ეძლევა მთხოვნელს ან მის ვექილს.

§ 22. თუ გასაყიდი მამული რამდენიმე მონაწილეს ეკუთვნის, ნებართვის მისაღები თხოვნა ხელმოწერილი უნდა იყოს ყველა თანამფლობელთაგან.

გასხვისება (ОТЧУЖДЕНІЕ)) იდეალური ნაწილისა საერთო მამულში ნება დართულია, თუ ნაწილის რაოდენობა გამორკვეულია. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ე. ი. თუ ნაწილის რაოდენობა გაურკვეველია, გასხვისება აკრძალულია.

§ 23. თუ მიწის გამყიდველს, რომელმაც მინისტრისაგან სათანადო ნებართვა მიიღო, მყიდველმა პირი შეუშალა და მიწა აღარ იყიდა, ხელ-ახლა შეუძლია ითხოვოს მიწის გაყიდვის ნებართვა სხვა პირზე. ასეთ შემთხვევაში მან სამინისტროს უნდა დაუბრუნოს პირველათ აღებული ნებართვა.

§ 24. თუ სამინისტროსაგან მამულის გასხვისებაზე გაცემული ნებართვა დაიკარგა, ცეცხლისგან ან სხვა საშუალებით მოისპო, პატრონს შეუძლია ხელ-ახლა აღძრას შუამდგომლობა სამინისტროს წინაშე ნებართვის ასლის მიცემის შესახებ. ამისთვის საჭიროა დაკარგული ნებართვის შესახებ „საქართველოს რესპუბლიკაში“ განცხადება იქნეს დაბეჭდილი.

განცხადების ხარჯები მთხოვნელმა უნდა იკისროს.

§ 25. მიწის მყიდველს უფლება არა აქვს მინისტრს სთხოვოს ყიდვა გაყიდვის ნებართვა.

ასეთ თხოვნას მინისტრი უყურადღებოთ სტოვებს.

§ 26 საჯაროთ გასაყიდ სასოფლო მამულებისა და აგრეთვე წინათ შესრულებული აქტების (მუხ. 4 დეკრ. 1920 წ.) დამტკიცების დროს სათანადო დაწესებულებათა მოხელეებმა უნდა იხელმძღვანელონ ამა ინსტრუქციის როგორც ზემოთ მოყვანილ, ისე ქვემოდ დართული წესებით.

§ 27. სასამართლოს ბოქაულის შეკითხვაზე, რომელმაც სასოფლო მამული აუწერა მოვალეს:

ა. სათანადო სამაზრო ერობის გამგეობა აწვდის მას ცნობებს, რომ აწერილ მამულზე კანონიერი კონფისკაცია არ ვრცელდება. ამ ცნობებს და მიწერ-მოწერას ბოქაული აგზავნის მიწათ-მოქმედების სამინისტროში.

ბ. მინისტრისაგან დამტკიცებული დასკვნა იურისკონსულტისა საჯარო წესით გასაყიდ მამულზე ნებართვის მიცემის შესახებ ეგზავნება სასამართლოს ბოქაულს.

§ 28. კრედიტორებმა, თუ ეს მამული თავისთვის დაიტოვეს, ან მყიდველებმა, რომლებმაც მამული საჯარო ვაჭრობით შეიძინეს, სასამართლოს ბოქაულს უნდა წარუდგინონ თემის გამგეობის მოწმობა მათ საკუთრებაში მყოფი მიწების რაოდენობის შესახებ, რომლის რაოდენობა ახლად შენაძენ მიწის სივრცესთან ერთად არ უნდა აღემატებოდეს ამ რაიონში დაწესებულ ნორმას.

§ 29. თუ სამაზრო ერობის ან თემის გამგეობამ შენიშნა, რომ დაინტერესებულმა პირმა სიმტკიცის სიგელის შესასრულებლად ყალბი ცნობები მიაწოდა სათანადო დაწესებულებებს (1920 წ. დეკრ. 1 მუხ. მე-2 შენიშვნა და მე-2 მუხ. შენიშვნა), აცნობებს ამის შესახებ მიწათ-მოქმედების მინისტრს, რომელიც საქმეს გადაუგზავნის ოლქის სასამართლოს ბრალმდებელს დამნაშავის სისხლის სასამართლოს წესით პასუხის გებაში მისაცემათ, თანახმად 1920 წ. 10 თებერვლის დეკრეტის მე-3 მუხლისა და 1918 წლის 7 მარტის კანონის მე-7 მუხლისა.

ბრალდებულს გადაეცემა აგრეთვე საქმე, როდესაც მიწის გაყიდვის ნებართვის მისაღებათ წარდგენილ ყალბ ცნობებს აღმოაჩენს მიწათ-მოქმედების სამინისტრო.

§ 30. მიწათ-მოქმედების მინისტრის, სამაზრო ერობის ან თემის გამგეობის სახელზე შეტანილი თხოვნები, პასუხი ამ დაწესებულებათა და აგრეთვე მათგან მიცემული ნებართვანი, მოწმობანი, აქტების ასლები და სხვა საბუთის ქაღალდები დაბეგრილი უნდა იქნენ დაწესებული სადერბო გადასახადით.

სადერბო გადასახადი უნდა გადახდილ იქნეს აგრეთვე თხოვნებთან წარმოდგენილ ვექილობაზე და საბუთების ასლებზე. სადერბო გადასახადი უნდა გადახდილ იქნეს იმ საბუთებზე და ასლებზედაც, რომელთაც ნოტარიუსისაგან წარწერილი აქვს: „სადერბო გადასახადისგან განთავისუფლებულ ადგილებისთვის“.

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა: თუ თხოვნებზე და საბუთების ქაღალდებზე დაწესებული სადერბო გადასახადი გადებული არ არის, ასეთი თხოვნები არ განიხილება, სანამ კანონის მოთხოვნილება არ იქნება შესრულებული, რაიცა უნდა გამოეცხადოს მთხოვნელს კანცელარიაში მოსვლისას.

თუ მთხოვნელი სადერბო გადასახადს მაინც არ გაიღებს ან საჭირო საბუთებს არ წარმოადგენს, იმ შემთხვევაში თხოვნა უყურადღებოთ უნდა იქნეს დატოვებული.

უკანასკნელი ცნობები

ბათუმიდან ჩვენი კორესპონდენტი ი. დ. გვატყობინებს, რომ ქობულეთის ბანდები აწერებენ და სწყვეტენ ჩვენს მატარებლებს.

— —

აძერბეიჯანთან საზავო მოლაპარაკება სწარმოებს ბაქოში.

აძერბეიჯანის დელეგატები არიან გამიდ სულტანოვი დ. ეპიფანე გვანტალიანი.

წინასწარი ზავის შესახებ მოლაპარაკების დროს აძერბეიჯანელები ომის წინ არსებული საზღვარის აღდგენა მოითხოვეს.

აძერბეიჯანელებმა მოელიან, რომ მოსკოვი მხარს დაუჭერს ამ მოთხოვნილებას.

აძერბეიჯანის ფრონტზე იმ რუსის ჯარს, რომელიც ჩვენ წინააღმდეგ იბრძოდა და დამარცხდა, ახალი რუსის პოლკები ემატება. რუსის ცხენოსანი ჯარი უთვალავ ზაქათალაშიც.

ფრონტზე თათრები და რუსები თხრილებს აკეთებენ.

მოელიან სამხედრო მოქმედების განახლებას.

ახალგაზრდა საქართველოს!

„ფრონტი ბავშვია—ფრონტს ალერსი სჭირია, ფრონტს ცოტა რამ გაამხნევებს“.

ვალ. ჟულელი.

პატარებო, მოსწავლენო, ახალგაზრდობავ! თქვენ მომავალსა და ბედნიერ, თავისუფალ სამშობლოს ჩვენი მებრძოლნი, ფრონტზე მდგომი მეომარნი ქმნიან. ბედმა თქვენ არ გარგუნათ იარაღით ხელში დაიცვათ თქვენი ტკბილი და ტურფა ქვეყანა.

ერის კეთილდღეობისთვის მოზარდი თაობა ღვრის სისხლს.

ფრონტზე მყოფთ, ჩვენ დამცველთ თქვენი თანაგრძნობა გაამხნევებს, მას შესძენს ძალას და განსაკუთრებით თქვენი ალერსია საჭირო.

თქვენი სახელით ფ რ ო ნ ტ ი ს დ ა მ ხ მ ა რ ე მ თ ა ვ ა რ ი კ ო მ ი ტ ე ტ ი ახდენს საჩუქრების მოგროვებას ფრონტზე გადასაგზავნათ, კ ვ ი რ ა ს, 23 მაისს, დაწყებული დილის 9 საათიდან ვიდრე 3 საათამდი და 5 საათიდან ვიდრე 7 საათამდე ს ა ს ა ხ ლ ე შ ი მიიღება თქვენგან, მშობლების დახმარებით გამზადებული პატარა ტომრები, პარკები. სასურველია შიგ ჩასდოთ ბარათი უცნობ მეომართადმი, გვარის, სახელისა და ადრესით აღნიშნული.

სასურველია ტომარში იყოს: თუთუნი, სპიჩკა, პაპიროსი, საპონი, შოკოლადი, თხილი და სხვა, რაც ფრონტზეა საჭირო.

არც ერთი ახალგაზრდა არ უნდა ჩამორჩეს! ქონების მიხედვით, ყველანი თავიანთ ტომრებით უნდა მოვიდნენ სასახლესთან დანიშნულ დროს

დაამტკიცეთ, რომ რესპუბლიკანურ სამშობლოს ღირსნი შვილნიხართ!

დააფასეთ თქვენი უფროსთა თავდადება!

ფრონტის დამხმარე მთავარი კომიტეტი.

ტფილისი. სტამბა „სახალხო საქმე“ კალოუბნის ქ. № 14